

Her Yönüyle Sosyal Güvenlik Destek Primi (SGDP)

Yazan: Aldagül YMM 23 Ocak 2013

Sosyal güvenlik destek primi (SGDP) nedir? Sosyal Güvenlik Destek Primini kimler öder?

Sosyal Güvenlik Destek Primi Nedir?

Kamuoyunda en çok merak edilen konuların başında hiç şüphesiz Sosyal Güvenlik Destek Primi kesintisi gelmekte. Peki Sosyal Güvenlik Destek Primini kimler öder?

İşte 14 soru ve cevaptan oluşan SGDP kesintisinin tüm yönleriyle ayrıntıları.

1- Sosyal güvenlik destek primi (SGDP) nedir?

SGDP belirli yaş, sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayısı şartını yerine getirip emeklilik ve yaşlılık aylığı bağlanan sigortalıların yaşlılık aylığı kesilmeden hizmet akdine tabi çalışmaları halinde işverenlerinden, kendi nam ve hesabına tabi çalışmaları halinde kendilerinden alınan primdir.

2- SGDP uygulamasına ne zaman başlanmıştır?

(4/a) (SSK) sigortalıları yönünden SGDP uygulamasına 6/5/1986 tarihinden itibaren başlanılmış olup bu tarihten sonra yaşlılık aylığı bağlanan SSK sigortalılarının yeniden çalışmaya başlayıp istekte bulunmaları halinde SGDP ödenmesi imkan sağlanmıştır. Bağ-Kur, Emekli Sandığı ya da banka sandıklarına göre emekli olup (4/a) kapsamında çalışmaya başlayanlar da 6/5/1986 tarihinden itibaren SGDP'ye tabi tutulmuşlardır.

1/10/1999 tarihinden itibaren (4/a) kapsamında yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra serbest avukat veya noter olarak çalışmalarını sürdürenlerin aylıklarından sosyal yardım zammı dahil % 15 oranında SGDP kesilmeye başlanmıştır.

(4/b) (Bağ-Kur) sigortalılarından emekli olduktan sonra Bağ-Kur kapsamında çalışması olanlar hakkında SGDP uygulamasına ilk defa 8/9/1999 tarihinden itibaren başlanılmıştır. Bağ-Kur sigortalılarının aylıklarından % 10 oranında SGDP kesintisi yapılmıştır.

SSK, Emekli Sandığı ya da banka sandıklarına göre aylık alıp (4/b) kapsamında çalışmaya başlayanlardan ticari kazanç veya serbest meslek kazancı dolayısıyla gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlardan 2/8/2003, gelir vergisinden muaf olup esnaf ve sanatkar sicili ile birlikte kanunla kurulu meslek kuruluşuna usulüne uygun olarak kayıtlı olanlar ve şirket ortaklarından 28/1/2004 tarihinden itibaren 12 nci gelir basamağının % 10'u oranında SGDP alınmaya başlanmıştır. Bu kişiler SGDP prim tutarını Bağ-Kur'a ödemişlerdir.

3- SGDP primini kim öder, SGDP prim oranı nedir?

İşverenler sigortalılara ödedikleri ücretten sigortalıya ilişkin SGDP hissesini kesip Kuruma bildirim yaparlar. (4/a) sigortalılarının yaşlılık aylıklarından SGDP kesilmez. 2008 yılı Ekim ayı başından sonra emekli olup (4/a) kapsamında çalışması olanlardan kısa vade sigorta prim oranına % 30 ilave edilerek SGDP alınır. 1/10/2008-31/8/2013 tarihleri arasında SGDP oranı % 31,5 ile 36,5 arasında değişmekte olup 1/9/2013 tarihinden sonra bu oran % 32 olacaktır. % 30 oranındaki SGDP'nin ¼'ü sigortalı, ¾'ü işveren hissesi olup işveren kısa vade primini de ilave ederek Kuruma bildirim yapar.

2008 yılı Ekim ayı başından sonra yaşlılık ve emeklilik aylığı bağlanıp (4/b)

çalışması olanların aylıklarından 2008 yılında % 12, 2009 yılında % 13, 2010 yılında %

14 ve 2011 yılından itibaren de % 15 oranında SGDP kesilmektedir.

4- SGDP yönünden yapılan yardımlar nelerdir?

(4/a) sigortalıları yönünden SGDP ödenmiş sürelerde sigortalılara iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası yönünden yardım yapılmakta olup, bu süreler malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları yönünden sigortalılık süresi sayılmamakta, primler toptan ödeme olarak iade edilmemekte ve hizmet birleştirilmesinde dikkate alınmamaktadır.

(4/b) sigortalıları yönünden SGDP ödenmiş süreler sigortalılık süresi sayılmamakta, primler toptan ödeme olarak iade edilmemekte ve hizmet birleştirilmesinde dikkate alınmamaktadır.

5- 2008 yılı Ekim ayı başından itibaren ilk defa çalışmaya başlayıp emekli olacakların durumu?

[5510 sayılı Kanunun](#) yürürlüğe girdiği 2008 yılı Ekim ayı başından sonra (4/a) ve (4/c) sigortalısı olup yaşlılık aylığı bağlananlardan yeniden çalışmaya başlayanlardan kendi nam ve hesabına tarımsal faaliyete tabi çalışanlar haricindeki sigortalıların bağlanan yaşlılık aylıkları kesilecektir. Aylıkları kesilen sigortalılardan kısa vade, uzun vade ve genel sağlık sigortası primi alınacak, bu çalışmaları sona erdikten sonra yeni aylıkları bu hizmetleri de dahil edilerek yeniden hesaplanacaktır. Bunlardan SGDP kesilmeyecektir.

2008 yılı Ekim ayı başından sonra ilk defa (4/a), (4/b) ve (4/c)'ye tabi çalışıp yaşlılık aylığı bağlanan kişilerden kendi nam ve hesabına tarımsal faaliyeti olanlar dışında (4/b) sigortalıları bulunanlardan Kuruma yazılı istekte bulunanların yaşlılık aylıkları kesilmeyecek ancak bunların aylıklarından % 15 oranında SGDP kesilecektir.

6- Emeklilik ve yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra kamu sektöründe çalışmaya başlayanlardan SGDP kesilir mi?

(4/a), (4/b) ve (4/c) kapsamında emeklilik ve yaşlılık aylığı bağlananların kamuya ait işlerde (genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeler, fonlar, belediyeler, il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmeler, sosyal güvenlik kurumları, bütçeden yardım alan kuruluşlar ile özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmelerinde ve sermayesinin % 50'sinden fazlası kamuya ait olan diğer ortaklıklarda) (4/a) ya da (4/c) yönünden yeniden çalışmaya başlamaları halinde emeklilik ve yaşlılık aylıkları kesilmekte olup bunlar hakkında SGDP hükümleri uygulanmamaktadır.

7- Emeklilik ya da yaşlılık aylığı kamu sektöründe çalışmaya başlaması nedeniyle kesilenlerin bu işlerden ayrıldıktan sonra kesilen aylığı nasıl bağlanır?

(4/a) kapsamında çalışıp yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra kamu sektörüne ait işlerde (4/a) kapsamında çalışanlar hakkında uzun vade, kısa vade ve genel sağlık sigortası primi alındığından bu çalışmalar dahil edilerek yaşlılık aylığı yeniden bağlanmaktadır.

(4/a) ve (4/b) kapsamında yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra kamu sektörüne ait işlerde (4/c) kapsamında çalışanların hizmet birleştirme kapsamında değerlendirilmeyerek bu çalışmalara ait kesenek ve karşılıklar toptan ödeme olarak iade edilmekte, (4/a) ve (4/b) kapsamında kesilen yaşlılık aylığı güncellenerek sigortalılara ödenmektedir.

(4/c) kapsamında çalışıp emekli aylığı bağlandıktan sonra kamu sektörüne ait işlerde (4/c) kapsamında çalışanların aylıkları gerek [5434 sayılı Kanunun](#) 99 uncu maddesine gerekse [5335 sayılı Kanunun](#) 30 uncu maddesine göre kesildiğinden emekli aylığının yeniden bağlanmasında bu çalışmalar da dahil edilerek emeklilik aylığı yeniden hesaplanmaktadır.

8- SGDP kimlerden kesilmez?

- Kendi nam ve hesabına tarımsal faaliyette bulunup bu kapsamdaki çalışmalarını nedeniyle emekli olanlarla, hizmet akdine tabi çalışması dolayısıyla, kendi nam ve hesabına bağımsız çalışan ya da devlet memuru olarak emekli olduktan sonra kendi nam ve hesabına tarımsal faaliyette bulunanların aylıkları kesilmez, bunlar hakkında SGDP hükümleri uygulanmaz.

- Ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi olmayan ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurt dışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçilerinden yaşlılık ve emekli aylığı alanlardan SGDP kesilmez. Bunlar hakkında işverenleri tarafından kısa vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası primleri ödenir.

- Cumhurbaşkanlığına seçilenler, dışarıdan Bakanlar Kurulu üyeliğine atananlar, yasama organı üyeliğine seçilenler, mahalli idareler seçimleri sonucuna göre görev alanlar, sadece toplantı veya huzur ücreti ya da hakkı ödenen görevleri yürütenler ile yönetim ve denetim kurulu üyeliği ücreti karşılığında görevlendirilenler, yaş haddini aşmamış olmaları kaydıyla her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ders ücreti karşılığı ders görevi verilenler, vakıf üniversitelerinde görev alanlar, özel kanunlarında emeklilik veya yaşlılık aylığı kesilmeksizin çalıştırılma veya görev yapma hakkı verilenlerden Cumhurbaşkanı tarafından atananlar, Başbakan tarafından atananlar, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek kararname ile atanan veya görevlendirilenler ve Türkiye Büyük Millet Meclisince yapılan seçimler sonucunda görev verilenler ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 60 ıncı maddesinin (a) fıkrası uyarınca Yasama Organı üyeliğinin bitiminden sonra öğretim üyesi olarak atanmış olanlar

9- Avukat ve noterler hakkında SGDP yönünden nasıl işlem yapılır?

2008 yılı Ekim ayı başından önce (4/a) kapsamında yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra serbest avukat olarak çalışan ya da noterlik yapanların aylıklarından % 15 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilmiştir.

(4/a) ya da (4/c) kapsamında çalışanlar hariç avukatlık ve noterlik mesleği gelir vergisi mükellefiyetine tabi olmayı gerektirdiğinden, bu çalışmalar (4/b) kapsamında çalışma olarak değerlendirilmektedir.

2008 yılı Ekim ayı başından sonra yaşlılık ve emekli aylığı bağlanıp avukatlık ve noterlik yapanların aylıklarından 2008 yılında % 12, 2009 yılında % 13, 2010 yılında % 14 ve 2011 yılında itibaren de % 15 oranında SGDP kesilmiştir.

2008 yılı Ekim ayı başından önce (4/c)'den emekli aylığı alıp avukatlık ya da noterlik yapanlardan 1/2/2012 tarihinden itibaren SGDP kesintisi yapılmaya başlanmıştır.

10- Banka sandıklarından emekli olup (4/b) kapsamında çalışanlar hakkında ne yapılır?

506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesine tabi banka sandıklarından emekli olanlar hakkında Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilinceye kadar sandık mevzuatı doğrultusunda işlem yapılmakla birlikte sandık emeklilerinin kendi nam ve hesabına

çalışmaları halinde bankalarca aylıklarından SGDP kesilerek Kurumumuza bildirilmektedir.

11- 3201 sayılı Kanuna göre yurtdışı hizmet sürelerini borçlanarak aylık bağlananlardan Türkiye’de çalışmaya başlayanlar hakkında ne yapılır?

Yurtdışı hizmet borçlanması yaparak emekli olanlardan Türkiye’de çalışmaya başlayanların aylıkları 19/6/2012 tarihine kadar kesilmekte, bunlar hakkında SGDP hükümleri uygulanmamakta iken bu tarihten itibaren yurtdışı hizmetleri borçlanarak aylık bağlananların Türkiye’de sigortalı olarak çalışmaya başlamaları halinde SGDP’ye tabi olmalarına imkan sağlanmıştır.

12- SGDP çakışmalarında ne yapılır?

Hizmetlerin birleştirilmesine yönelik yapılan işlemlerde sigortalının aynı anda birden fazla statüye tabi olması mümkün olmadığından yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra özel sektöre tabi işlerde işveren yanında çalışıp SGDP’ye tabi olanlar ile kendi nam ve hesabına çalışması olup aylığından SGDP kesintisi yapılanlar hakkında 1/3/2011 tarihine kadar önce başlayan sigortalılık statüsüne göre işlem yapılmakta, 1/3/2011 tarihinden sonra ise hizmet akdine tabi sigortalılık geçerli sayıldığından aynı anda kendi nam ve hesabına çalışması bulunanların aylığından yapılan SGDP kesintisi kaldırılmaktadır.

13- Kendi nam ve hesabına çalışması bulunanların SGDP borçları nasıl yapılandırılır?

25/2/2011 tarihinden önceki aylara ilişkin SGDP borçları 6111 sayılı Kanunla;

- 1980/Ocak ayından 2004/Aralık ayına kadar toptan eşya fiyatları endeksi (TEFE)

aylık değişim oranları,

- 2005/Ocak ayından 2011/Şubat ayına kadar (bu ay dahil) üretici fiyatları endeksi

(ÜFE) aylık değişim oranları,

basit usulde uygulanmak, gecikme cezası ve gecikme zammı yerine tahsil edilmek, peşin ya da 6, 9, 12 ve 18 eşit taksitte ödenmesi halinde taksitlendirme farkı ilave edilmek suretiyle ve ikişer aylık taksit süresi içinde ödenmek kaydıyla yapılandırılmıştır.

[6385 sayılı Kanunla](#) kendi nam ve hesabına tabi çalışması bulunanlardan **2013 yılı Mart ayı sonuna** kadar olan SGDP’ye ait borçlarını **1/2/2013** tarihinden itibaren dört ay içinde (30/5/2013 tarihine kadar) başvurmaları halinde 6111 sayılı Kanunla getirilen şartlarla taksitlendirebileceklerdir.

14- SGDP primi alınması Anayasaya aykırı değil midir?

Kendi nam ve hesabına çalışması bulunanlardan alınan SGDP karşılığında herhangi bir sosyal sigorta yardımı yapılmaması, bu kesintinin herhangi bir nedeninin bulunmadığı, Devletin otoritesine dayanarak vatandaşından karşılıksız olarak aldığı her türlü vergi, resim, harç ve benzerlerinin hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmaması gerekçe gösterilerek Anayasaya aykırılığı nedeniyle itiraz başvurusu yapılmış, [Anayasa Mahkemesi 5/11/2008 tarihli ve 27045 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan kararıyla](#) Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesiyle toplum yaşamında eşitlik temelini dayanan adil bir hukuk düzeni kurulması amaçlandığı; SGDP uygulamasıyla, çalışmaya devam ederek kazanç sağlayanlarla sağlamayanlar arasında adil bir dengenin kurulmasının sağlandığı, sosyal güvenlik destek priminin, sosyal güvenlik kurumlarının mali yapılarının güçlendirilmesi ve böylece sosyal sigortacılık faaliyetinin sürdürülebilmesi amacıyla yönelik olduğu, bu uygulamanın sosyal güvenlik sistemi çerçevesinde değerlendirilmesi yapıldığında, emekli olan bir sigortalının işine devam etmesinin, hem istihdamı menfi yönde etkilediği, hem de sigortalı sayısının artmasını engellediği, dolayısıyla, emekli olan kişilerin işlerini başkalarına devretmek suretiyle genç sigortalıların sisteme dahil olmalarını teşvik etmenin, bu mümkün olmadığı takdirde, alınacak SGDP ile sisteme katkılarının sağlanmasının hedeflendiğinin anlaşıldığı, Anayasanın 60 ıncı maddesinde yer alan "*Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.*" şeklindeki anayasal düzenleme çerçevesinde değerlendirildiğinde; herkesin sosyal güvenlik hakkından yararlanabilmesi bakımından sosyal güvenlik kurumlarının mali yapılarının güçlendirilmesine ihtiyaç bulunduğu; bu bağlamda, itiraz konusu kuralın, Anayasanın 60 ıncı maddesinde sözü edilen tedbirler kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, ayrıca, sosyal ve ekonomik haklar alanında Devlete yüklenen görevlerin, Anayasanın 65 inci maddesinde belirtildiği biçimde mali kaynakların yeterliliği ölçüsünde yerine getirilebileceğinden SGDP uygulamasının Anayasa’ya aykırı olmadığına karar vermiş